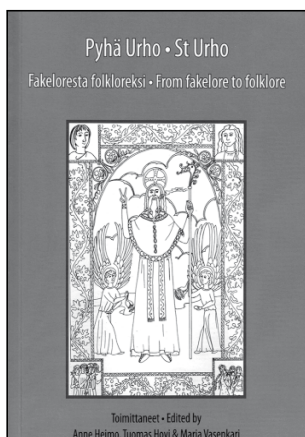

Kirja-arvosteluja

Anne Heimo, Tuomas Hovi & Maria Vasenkari (toim.): Pyhä Urho. Fakeloresta folkloreksi. St. Urho from fakelore to folklore, Turku 2012, 155 s. ISBN 978-921-29-4897-0 20042012.

Pyhän Urhon perinnettä on vaalittu jo 25 vuoden ajan Turun yliopiston kulttuurien tutkijoiden parissa. Perinteen aloittivat vuonna 1987 silloiset uskontotieteen ja folkloristiikan päätoimiset tuntiopettajat Hannu-Pekka Huttunen ja Lasse Saressalo. He pohtivat, voisiko perinnettä luoda keinotekoisesti. Pyhä Urhon päivä oli syntynyt 1950-luvulla amerikansuomalaisten keskuudessa vastineeksi irlantilaisien Pyhän Patrickin päivälle. Tarinan mukaan Urho oli pelastanut ennen jääkautta Suomen viinisadon ajamalla heinäsiikat/sammakot pois. Näytelmän ensiesityksessä 16.3.1987 Lassi Saressalo luki kirjoittamansa libreton Pyhä Urhon tarinasta, ja Huttunen näytteli Urhon osan. Myöhemmin näytelmän toteuttajiksi valikoitui ensimmäisen vuoden kulttuurien tutkimuksen opiskelijoita, jolloin näytelmä alkoi toimia niin initiaatoriittinä kuin yhteisöllisyyttäkin vahvistavana tekijänä.

25-vuotisen perinteen kunniaksi julkaistiin kirja ”Pyhä Urho. Fakeloresta folkloreksi”, jossa valotetaan Pyhän Urhon perinnettä Amerikassa ja Suomessa. Kirjan aloittaa Turun yliopisto folkloristiikan professori Pekka Hakamiehen artikkeli folkloren ja perinteen kollektiivisuudesta. Siirtolaisuusinstituutin tietopalvelupäällikkö Jouni Korkiasaari kirjoittaa Pohjois-Amerikkaan suuntautuneesta suomalaissiirtolaisuuden taustoista. Corkin yliopiston tutkija, folkloristi, Jennifer Butler esittelee Pyhän Patrickin perinnettä. Michiganin yliopiston museokraattori emerita Yvonne R. Lockwood tarkastelee vuorostaan amerikansuomalaisten nykyperinteitä. Michiganissa sijaitsevan Finnish American Heritage Centerin koordinaattori Hilary Virtasen artikke-

li koskee Pyhän Urhon päivän (St. Urho’s day) viettoa amerikansuomalaisten keskuudessa. Saressalo ja Huttunen muistelevat artikkelissaan Pyhän Urhon perinteen syntyä Turun yliopistolla, ja Suomen akatemian tutkijatohtori Anne Heimo sen viettoa 25 vuoden ajalta. Lopuksi folkloristiikan tutkijakoulutettava Tuomas Hovi tekee yhteenvedon ja pohdii, ovatko Pyhään Urhoon liittyvät ilmiöt Suomessa ja Yhdysvalloissa perinnettä vai eivät.

Kirjan artikkelit on kirjoitettu sekä suomeksi että englanniksi. Kirja julkaistiin vuoden 2012 Pyhän Urhon näytelmän esityksen yhteydessä, jolloin myös avattiin aiheeseen liittyvä näyttely. Kirja esittelee hyvin suomalaista opiskelijaperinnettä, jota ei ole maassamme juurikaan tutkittu.

Mari Kuosmanen

Varpu Lindström: Letters from an Immigrant Teenager. Letters from Varpu in Canada to Kaisa in Finland, 1963–1965. Aspasia Books, Inc, Beaverton, Ontario, Canada. 164 p. ISBN 978-0-9867 164-2-3.

Professori Varpu Lindström on erittäin tunnettu ja arvostettu kanadansuomalainen siirtolaisuustutkija. Hän on tehnyt pitkän uran kanadansuomalaisuuden ja erityisesti siirtolaisnaisten kuvaajana. Varpu tunnetaan myös erinomaisena opettajana ja luennoitsijana. Varpu on jo vuosikymmeniä ollut kantava voima suomalaisten ja kanadalaisten siirtolaisuustutkijoiden välillä.

Varpu muutti perheineen Kanadaan vuonna 1964, tuolloin hän oli 14-vuotias. Kyseessä oli pakkomuutto, isän päähänpinttymä. Äiti ja Varpu vuodattivat kyyneleitä jättäessään kotimaansa. Varpulla jäi taakse laaja ystäväpiiri ja tuttu koulu läheisine koulukavereineen. Äiti taas menetti hyvän työpaikkansa ja laajan sukuyhteytensä. Varpu purki suru-

aan kirjeenvaihtoon entisten luokkakavereidensa kanssa. Ystävistä tärkein oli Kaisa, jolle lähti kahden vuoden aikana kaikkiaan 25 kirjettä. Alussa tahti oli luonnollisesti kova – kirjeitä viuhui Atlantin yli kuu-kausittain. Myöhemmin tahti harveni, kun ajallista etäisyyttä tuli kaverusten välille. Yhteydet Kaisaan eivät kuitenkaan koskaan katkenneet, siitä on todisteena kirjassa oleva kuva aikuisiän tapaamisesta.

Vuonna 2010 Varpu osallistui luokkakokoukseen, jossa Kaisa yllätti lahjoittamalla ”takaisin” saamansa amerikankirjeet. Ystävykset päättivät, että Varpun kirjeet julkaistaan sellaisenaan, sensuroimatta tai stilisoimatta. Päätös on oikea. Kirjeet toimivat usealla tasolla: osaltaan ne ovat nuoren tytön kehityskertomus teinistä nuoreksi naiseksi. Toisaalta Varpu jo tuolloin armoitettuna kynänkäyttäjänä osasi luonnehtia ja kuvata suomalaista siirtolaisyhteisöä elävästi ja välillä myös hämmästyttävän terävästi.

Varpu Lindströmin kirjeet ovat myös mitä mainiota ajankuvaa. Ajalla ennen televisioita oltiin kiinnostuneita yhteisöllisistä asioista (kirje Kaisalle 27.4.1963 eli noin kuukausi maahantulon jälkeen): ”Joko te ootte pelannu pesistä? Jos ootte niin kenen joukkueessa sä pelaat? Millä paikalla?”. Orastavaa aikaan sidottua teinihuumoria löytyy loppupuolen kirjeestä (s. 124): ”Pohjoisessa me kalasteltiin ja otettiin aurinkoa. Mä olen nyt melko musta, mutta en mä vielä vihaa valkoisia”. Varpu pohtii joissain kirjeissä eri etnisten ryhmien välisiä suhteita. Ymmärrystä mustalle väestölle löytyy enemmän kuin kanadalaisilta koulukavereilta. Bussimatalla Detroitissa Varpu oli ystävänsä Carolynen kanssa ainoat valkoiset matkustajat: ”Mun vieressä istui yx niin söpö musta poika. Carlyne koko ajan sanoi ett’ älä katso sitä, mutt’ musta se vaan oli niin suloinen... Mut kun mä vaan tuiotin sitä niin se lauhtui ja lähteiss se veti ison leveen hymyn mulle. Carlyne oli tietenkin ihan ihmeissään eikä voinut käsittää mua olleskaan”.

Olen itse Varpun ikäinen. Voin hyvin kuvitella helsinkiläisten luokkakavereiden tuntoja 1960-luvun alussa, kun Varpu kirjoitti eri kirjeissään tapahtumistaan: Varpun perhe asui Niagaran putousten vieressä, Beatlesitkin kävivät putouksilla, auton rattiin pääsi jo 16-vuotiaana, vesisukseilua harrastettiin ja väri-telkkarikin oli nähty. Mutta yhtä puuttui ja se oli sauna. Kun Varpu pääsi suomalaiseen saunaan, lölyissä hän sitten istuikin 2,5 tuntia.

Lopussa kirjeet harvenevat – kahden viimeisimmän kirjeen väli on jo viisi kuukautta. Aika tekee tehtävänsä. Kirjeisiin tulee uutta kieltä: ”Me saatiin Easter todistukset. Mä läpäisin kaikki aineeni (50 englannin grammar)”. Myös poikaystävä Bruce tulee kuvioihin: ”Mä kuljen vielä saman pojan kanssa, pian meillä 1. vuotis juhla”. ”Bruce ostaa moottoripyörän, joka on kova villitys täällä, ja sillä me sitten aiotaan pörstellä”.

Kirjan esipuheen on kirjoittanut Varpun puoliso Börje Vähämäki. ”Varpu believes this will be her last book. She was diagnosed with terminal brain cancer in the summer 2009”. Vakavasta sairaudestaan huolimatta Varpu on ollut voimakkaasti kirjan tekemisessä mukana, hän on mm. kääntänyt kirjeet englanniksi. Kirjan erinomaisena lisäetuna on juuri sen kaksikielisyys.

Kun Varpu lähti Suomesta, hän oli maastamuuttaja, emigrantti. Kirjaa toimittaessaan 50 vuotta myöhemmin hän on maahanmuuttaja, immigrantti. Tämä näkyy myös kirjan otsakkeessa. Varpu on kirjallaan tehnyt kunniaa paitsi kanadansuomalaisille, myös omille luokkakavereilleen ja erityisesti Kaisalle. Ilman vahvoja suomalaisia juuriaan ja yhteyksiään hänestä tuskin olisi tullut se itsenäinen ja siukas maailmanluokan tutkija ja opettaja, jollaisena me olemme Varpun oppineet tuntemaan.

Ismo Söderling